

**SÅ TROTSAR ANNA
DET TUFFA LÄGET**

Stilrent & lummigt

Anna jobbar genomgående med bågformer för att mjuka upp. I de frodiga rabatterna står torktåligena perenner som skuggas av träd för att inte torka ut mer än nödvändigt. Tomtgränsen mot havet har fått ett högt och glest spaljéstaket som bryter de tuffa havsvindarna.

Huset har knutits ihop med den friliggande pergolan som är familjens vardagsrum under sommaren.

Ett stenkast från havet i norra Halland har Anna Wiebe Fasth skapat en trädgård med härligt mjuka former och skön grönska. Med smarta växtval och praktiska knep överlistar hon tomtens tuffa förutsättningar.

Text MARIE ONÄNG Foto THERÉSE A SVENSSON, IBL

Liksom för många andra nyblivna villaägare stod husrenovering i centrum under de första åren vi bodde här, berättar Anna. Trädgården som bestod av några uttorkade rabatter och ett par gigantiska tallar sattes snabbt igen med gräsmatta.

Så småningom fick Anna upp ögonen för grannens vackra planteringar och blev sugen på att göra något mer av den egna gräsplanen som till största delen var torr och gul.

På den tiden var Anna en glad nybörjare som utan vidare funderingar köpte plantskolans frodiga och fina växter och grävde ned dem hemma i den egna magra jorden vid havet.

– Jag funderade inte så mycket över det där med vatten och närings-

behov, och varenda gång blev jag besviken. Växterna som var gröna och välmående i plantskolan ville inte alls förbli så fina i trädgården hemma i Åsa, säger Anna.

ANNA BÖRJADE LÄSA på och förstod snart varför. På den kustnära tomten är det naturliga matjordslagret bara ett par centimeter djupt och under är det ren sand som dränerar bort allt vatten. Växterna lämnas utan både näring och fukt. Dessutom måste växterna stå emot de tuffa havsvindarna.

– Jag insåg att jag behövde anpassa mig efter platsens förutsättningar istället för att kämpa i motvind, skrattar Anna. Till viss del kan jag jordförbättra genom att fylla på med >>

HÄR BOR VI

Anna Wiebe Fasth
med söner
Leon och Noah

Var: Åsa i Norra
Halland.

Växtzon: 1.

Yta: 1 200 kvm.
En platt tomt
nära havet.

Det stora trädgårdsintresset blev så småningom även Annas jobb. Numera driver hon eget företag inom trädgårdsdesign.

"Växterna måste tåla både torka och salt"

Uteplatsen får karaktär av formstarka stolar och gröna växter i kruka.

Rosenflockel är en hög sensommarblommig perenn i Annas trädgård. Trivs i sol eller halvskugga men kan behöva hjälp att behålla markfukt i en torr trädgård.

För att kunna stödvattna när det är extra torrt samlar Anna regnvatten.

massor av kompost och mullrika ämnen, men huvudsaken är att växterna jag planterar måste tåla både torka och saltet som sveper med från havsviken.

I DEN BÖLJANDE trädgården med mjuka former syns nu många torktåliga perenner med silvriga bladverk. De reflekterar solljuset och minskar på så sätt vattenförlusten. Prydnadsgräs hör också till Annas favoriter. Många sorter klarar torkan bra, de smala bladen gör att inte så mycket vatten avdunstar.

– Jag blev fascinerad när jag förstod hur viktig platsen är för en växts välmående och hur man ska välja rätt växter för att trola med både form och känsla. Faktiskt så mycket att jag efter ett tag skolade om mig från mitt IT-jobb och blev trädgårdsdesigner med egen firma.

MÅNGA AV HENNES lokala kunder står inför samma utmaningar som Anna. Salta vindar från havet och bläst som gör det omöjligt att få höga och gängliga plantor att stå pall, och som torkar ut jorden i större utsträckning än man ofta inser.

– Jag jobbar mycket på att försöka hindra avdunstning där jag vill ha frodig grönska, berättar Anna. >>

Det gäller att välja växter som tål det torra läget nära havet. UH-eterne har silvrigt bladverk som reflekterar solen, och prydnadsgräsets smala blad gör att fukten inte avdunstar så snabbt. Växterna i rabatten skyddas dessutom av ett skuggande bergskörbärsträd.

Känn igen perenner som tål torka

- ★ Små eller smala blad avdunstar mindre vatten – olika sorters gräs.
- ★ Silverskimrande blad reflekterar solljuset och minskar därmed avdunstningen – silvermalört, lammöra, ulleternell.
- ★ Pålrötter söker sig djupare ner i marken och hittar lättare fukt – pipört, kungsljus, orientvallmo.
- ★ Tjocka, köttiga blad sparar på vatten när det behövs – kärleksört, sedum.
- ★ Vaxartade blad hindrar avdunstning – murgröna, mahonia.

Anna har fingertopps-känsla för materialval och vackra detaljer.

Prydnadsgräs i krukor bryter av och mjukar upp hårda underlag och material. Klotrobinians gröna, sköna form är också till stor hjälp.

"Skuggande träd och stora bladverk bevarar fukten"

Ett sätt är att vindskydda tomten och bryta de uttorkande vindarna från havet. Det görs bäst med vindtåliga häckar eller med ett glest staket som släpper igenom lite vind. Ett tätt plank har den motsatta effekten, då tar sig vindarna över och skapar turbulens i trädgården, vilket gör uttorkningen värre.

Nyckeln till att hålla fukten i jorden är att jobba med skuggande träd, eller växter med stora bladverk som brer ut sig horisontellt och täcker jorden. Annas egen favorit som återkommer på många ställen i trädgården är daggekåpan.

– Vanlig jättedaggekåpa passar till

mitt vita trähus, täcker snabbt jorden och dessutom får jag två skira blomningar under en sommar.

RUNT OM I Annas trädgård finns också många vackra träd som skuggar, ger härlig struktur och blir fina blickfång på höjden. En av favoriterna är klotrobinia – en besvarad kärlek eftersom trädet älskar den lätta och torra jorden på tomten. Men att etablera ett nytt träd kan sannerligen vara en tuff match på en torr och vindpinad kusttomt. Anna tipsar om att det finns ett smart hjälpmedel att ta till oavsett om man bor vid kusten, eller om man bara inte >>

Växter i Annas trädgård

Avenbok, *Carpinus betulus*, zon 4
Bergbambu, *Fargesia murielae*, 'Hareskov', zon 3
Bergkörbär, *Prunus sargentii*, zon 5
Buxbom, *Buxus sempervirens*, zon 3
Diamantrör, *Calamagrostis brachytricha*, B
Flocknäva, *Geranium cantabrigiense*, 'Biokovo', B
Glansmiskantus, *Miscanthus sinensis*, 'Malepartus', B
Grå frossört, *Scutellaria incana*, C
Japansk malört, *Artemisia schmidtiana*, 'Nana', C
Jättedaggekåpa, *Alchemilla mollis*, A
Kantnepeta, *Nepeta fassenii*, 'Walker's Low', C
Klotrobinia, *Robinia pseudoacacia*, 'Umbraculifera', zon 2
Kärleksört, *Sedum*, 'Matrona', C
Lavendel, *Lavandula angustifolia*, 'Munstead', C
Silverpäron, *Pyrus salicifolia*, 'Pendula', zon 3
Stjärnflocka, *Astrantia major*, 'Claret', B
Tuvrör, *Calamagrostis x acutiflora*, 'Karl Foerster', B
Ullungrönn, *Sorbus ulleungensis*, 'Dodong', zon 4

Porlande vatten knyter an till havet runt hörnet och skapar en skön stämning i trädgården.

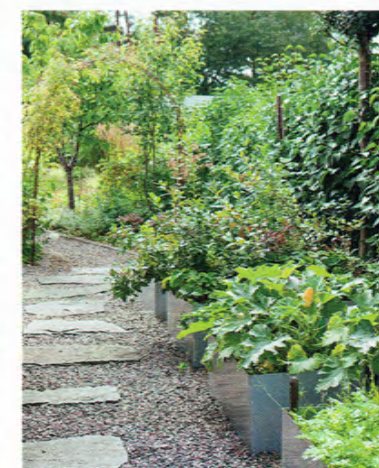
3 tips som håller kvar fukten

För att hindra jorden från att torka ut måste avdunstningen minskas. Det gör man genom att förbättra mikroklimatet i planteringarna. Här är tre metoder som kan kombineras för maximal effekt.

★ **Vindskydd** är A och O för att jordens uttorkning. Bryt havsvindarna både runt om och i trädgården. Vindtåliga häckar gör jobbet effektivt. Alternativet är ett staket som har glest mellan spjälorna. Det är viktigt att lite lagom vind släpps igenom, ett tätt plank skapar turbulens i trädgården och det förvärrar torkan.

★ Soliga dagar är **skugga** jordens bästa hjälp för att behålla fukten. Saknas väl-växta träd att bevara så kan man bygga en pergola eller liknande konstruktioner där klättrväxter kan ta sig upp för att så småningom skugga särskilt utsatta partier.

★ **Marktäckning**. Undvik att ha bar jord mellan växterna så avdunstar inte all markfukt när solen gassar. I etablerade planteringar löser man problemet med marktäckare eller storbladiga perenner. I nyplanteringar kan man täcka med bark eller kompost.

På husets baksida finns en liten köks-trädgård i odlingskragar av metall.

"Att etablera nya träd kan vara en tuff match"

Prydnadsgräs i alla former trivs bra i Annas torra och vindpinade trädgård. Till skillnad från andra höga perenner står de pall för vindarna.

Annas favoritgräs

Glansmiskantus, *Miscanthus sinensis*. Gärna i sensommarrabatten. Många olika sorter med varierande färg på bladverk och blomax, höjd 60–200 cm. Tips på sorter: 'Flamingo' och 'Malepartus'.

Tuvrör, *Calamagrostis x acutiflora*. Har ett kompakt tuvbildande växtsätt med smala blad. Höjd ca 1 meter. Tips på sorter: 'Karl Foerster' och 'Overdam'.

Tuvtätel, *Deschampsia cespitosa*. Mycket odlingsvärt prydnadsgräs med vackra och varierande blomax. Sällan högre än 40–60 cm, men de skimrande vipporna sträcker sig över metern. Tips på sorter: 'Bronzeschleier', 'Goldschleier' och 'Waldschatt'.

Blåtätel, *Molinia caerulea*. Bildar höga tuvor, vissa sorter blir 150 cm. Grästuvan har blågrönt bladverk med blad som böjer sig gracilt nedåt. Tips på sorter: 'Karl Foerster' och 'Transparent'.

Jungfruhirs, *Panicum virgatum*. Bildar smalt upprättväxande tuvor med purpurgröna småax som svävar högt över bladverket. Tips på sorter: 'Heavy Metal' och 'Squaw'.

är så bra på att komma ihåg att vattna under etableringstiden. Hon använder en bevattningspåse som kan köpas på nätet. Den placeras runt trädets rotklump vid plantering och fylls på med stora mängder vatten. Sedan släpper påsen långsamt ut vattnet så att rötterna hela tiden har tillgång till fukt. När vattnet sinar är det bara att fylla på, och när trädet är etablerat tas påsen bort.

– Överlag är jag nuförtiden riktigt tacksam för mina egna tuffa trädgårdsförutsättningar, säger Anna med ett leende. Det ger mig möjlighet att prova allehanda perenner, träd och buskar innan jag rekommenderar dem för andra krävande kusträdgårdar hos mina kunder. ☺ >>

Odlarglädje

Fler än
70 olika
sorter

Eko
Ekologiska fröer för hälsa och miljö.

Kulturarv
Fröer som bevarar den biologiska mångfalden.

Körbärstomat
'Vilma'

Körbärstomat
F1 'Sungold'

Plommontomat
F1 'Celano'

Biffstomat
F1 'Buffalo steak'

Impecta Fröhandel – den naturliga frökällan

Sommarens godaste tomater

De godaste tomaterna odlar du själv. Oavsett om du har balkong, friland eller växthus kan du odla dem. Hos Impecta Fröhandel väljer du bland fler än 70 olika sorter. Alla provodlade hos oss och noga utvalda för sin speciella karaktär och smak. Upptäck sommarens favoriter på impecta.se eller hos våra utvalda återförsäljare.

Handla snabbt och enkelt i vår fröbutik på www.impecta.se

impecta
FRÖHANDEL

Loungehörnan är inbäddad i grönska på olika höjder – klotrobinia, miskantusgräs och ett klättrande vildvin.

Praktvädd 'Oxford Blue' är en torktålig ettåring som blommar från juli till september.

Blå bolltistel uppskattar torra och soliga lägen. Sensommarfavorit i perennrabatten.

Stjärnflocka är en lättskött perenn som vill ha näringsrik, väl-dränerad jord. Hellre för torrt än för fuktigt.

ANLÄGGA TRÄDGÅRD NÄRA HAVET - tips & råd

I kustnära lägen är det framförallt klimatet, men också det vanligtvis tunna jordtäcket som påverkar trädgårdens förhållanden. På en riktigt strandnära tomt kan man också ha speciella växtplatser att ta hänsyn till, som klippor och fukt- eller torrängar.

Havsvindarna kan ställa till problem på flera sätt, både med saltet som hamnar i rabatterna och genom att blåsa sönder både växter och annat i trädgården. Men det finns sätt att mildra de här svårigheterna.

SKYDD MOT VINDEN

Första steget är att försöka ordna ett effektivt vindskydd mot havet. Omgärda trädgården med häckar, glesa staket som bara släpper igenom lite av vinden, eller läplanteringar av buskage eller träd. Välj med fördel buskar som i vilt tillstånd växer vid kusterna. Några exempel är havtorn, silverbuske, måbär, oxel, liguster, vissa vildrosor och olika sorters vide. Träd som klarar salta vindar är rönn, hägg, fågelbär, silverpoppel, vild- och bukettapel med

flera. Bergtall och en är ett par vintergröna alternativ.

VÄLJ RÄTT PERENNER

När man ordnat lä är det lättare att hitta lämpliga perenner. Men det skadar inte att även dessa klarar vindar och framför allt ska de tåla salt.

Höga, ståtliga perenner kan vara knepigt att lyckas med om stjälkarna är ömtåliga. Satsa hellre på perenner med sega stjälkar. Perenner som är låga och kompakta, som bildar rosetter eller har ett krypande växtsätt är också att föredra.

Om du vill veta säkert att växterna klarar kustmiljö kan du titta närmare på deras vetenskapliga namn. Ord som *maritima* eller *littoralis* i växtnamnet signalerar att växten passar att planteras i kustnära lägen.

Här är några tips på kusttåliga perenner som är lätt att få tag på i plantskolan – ulleternell, pärlaternell, astilbe, stjärnflocka, bergenia, blå bolltistel, malört, ljung, näva, vädd, salvia, de flesta klockor och många prydnadsgräs.

Hjälp oss rädda köksmöblerna

Har du ett hållbart köksbord? Det står säkert stadigt, men är det tillverkat av träd som avverkats på ett hållbart sätt? FSC-märkningen hittar du på möbler och på en mängd andra produkter som framställts med hänsyn till skogens fortlevnad. WWF var med och startade Forest Stewardship Council som både värnar om skogen och om de människor som är beroende av vad den kan ge. Sätt dig i köket och läs mer på wwf.se

